

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA
AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10 K. Félévre 5 K. Negyed-
évre 2 K 50 f. Külföldre egész évre 15 korona. Községeknek,
papok, gazdasági egyleti tagok- és közs. előjáróknak egész évre
8 K. Tanítóknak, közs. és körjegyzőknek 7 K. — Egy példány
Telefon-szám 15. ára 10 fillér. Telefon-szám 15.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos

BETEGH PÁL.

Főmunkatárs: **FÜLEI SZ. LAJOS.**

HIRDETÉSI DIJAK: Hivatalos hirdetések 100 szóig minden
szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □cm.-ként 6 fillér,
többször közlésnél 4 fillérért közöltetnek. Nyílt-tér sora 1 K. Hir-
detés és nyílt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen heten ki nt
kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő intézete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések
M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489. sz. és hirdetések küldendők. — Kéziratok vissza nem adatnak. — M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489 sz

Uj tenyésztés-irány.

(T.) Az erdélyi szürke magyar marha tenyésztését veszély fenyegeti. Mint lapunk más helyén olvasható, Tallián Béla földmívelésügyi miniszter szakítani ohajt azzal a tenyész iránnyal, melynek leg-szebb emlékei D a r á n y i volt miniszter nevéhez fűződnek és helyet akar biztosítani köztenyésztésünkben a nyugati fajta tenyészállatoknak, sőt előnyben ohajtja részesíteni ez utóbbit, mert hiva nemcsak a többféle fajta tenyésztésének, hanem az összevissza tenyésztésnek is.

Ha igaz ez a hír, mélyen sajnáljuk, mert van okunk féltetni ettől az új iránytól nemcsak az eddig elért igazi eredményeket, hanem gazdáink ambiciózus munkakedvét is.

Elismerjük, hogy a kísérleteknek mindig van helye a mezőgazdaságban, de kísérletezni ott, ahol annak immár indoka nincs és mellőzni egy kipróbált tenyészirányt, mely megfelelőnek bizonyult, nem tartjuk egyébnek, mint sötétbe ugrásnak, melynek csak előre látható rossz eredményei lehetnek.

A székely ember szereti a maga évszázadok óta megszokott és kultivált marháját. A jó marhát földig marhának nevezi. Rövid lábu, zömök testü, kicsiny fejü, szép, szürkés fehér szőrü szarvasmarha az ideálja. Ezt a vonalmat, egy ilyen konzervatív érzésű nép szívéből kiirtani nem lehet. Kiirtására törekedni pedig nem jelent

egyebet, mint megzavarni azokat a fogalmakat, melyeket a célszerű tenyésztésről eddig alkotott s amely fogalmakat eddig hivatalosan is támogattak. Ez a szürke erdélyi magyar fajta asszimilált faj. Hogy mint tejelő, mint hus-marha kiállja a versenyt a nyugati marha fajokkal, arról meggyőződést szerezhetni az egyes tenyészetek hiteles eredményeiből. Amennyiben a tejhozam kisebb, mint egyes nyugati fajoknál, ez a körülmény még nem jelenti a tejelő képesség fokozásának lehetetlenségét.

Egyébiránt is nekünk nem speciális tejelő és speciális husmarhára van szükségünk, hanem olyan fajtára, mely a mi életviszonyaink között lehetőleg minden irányban megfelel. Erre pedig csakis az eddig kultivált marha fajta alkalmas. Mert bir egy olyan előnnyel, melylyel nem vehetik fel a versenyt a nyugati fajták s ez a munkaképesség. Mindaddig pedig, amíg a Székelyföldön nagyvárosi központok nincsenek, tehát a tejtermelés a nép első-rangu jövedelmi forrása nem képezheti, olyan fajtát kell kultiválnunk, melynek nemcsak tejhozamában, hanem munkaképességében is megélhetési eszközt adunk a nép kezébe.

Az eddig elért eredmények támogatják állításainkat. Elégséges e tekintetben például csak a Sperker-, a Somogyi-, a gróf Wass-, a báró Kemény-féle tenyészetek sikereire utalnunk, melyeknek jótékony hatása már érezhető lett egész vármegyénk, sőt Erdély egész köztenyésztésében is. Mi-

nek kellene most ez elért eredmények után közbevágni s új irányba terelni az államhatalom befolyásával azt a tenyészirányt, melynek eredményeiként tekinthetjük többek között azt is, hogy az utóbbi évtized valamennyi kiállításán ez irány követői nyerték el a pálmát, más irányu tenyészetek hivei elől?

Minek megzavarni egy tervszerűen megindult mozgalmat, melynek már sokkal jelentősebb sikerei voltak, semhogy azt ki-mondhatatlan kár nélkül negligálni lehetne?

Nem ésszerűbb-e a már meglévő javítása és tökéletesítése, mint a bizonytalan jó erőszakolása? Nem ésszerűbb-e egy tiszta faj fenntartása, mint az össze-vissza fajták kétséges értékű előállításai? Alig hiszszük, hogy ez érveken felül ne essék súlyosan mérlegbe még az a körülmény is, hogy az erdélyi szürke magyar marha egészséges és még meg nem fertőzött fajta, míg ezzel szemben a nyugati fajták 90 százaléka tuberkulotikus?

Eszembe jutnak néhai Kemény Béla báró szavai, aki szenvedélyes tenyésztő s a nyugati fajok szenvedélyes ellenfele volt. Közérdekből követelte a nyugati fajták kizárását a köztenyésztésből, esetleg állami kisajátítás útján is. Sőt ha jól emlékszünk, ez a kisajátítási tervet komoly megfontolás tárgyát képezte arra illetékes körökben, mert felismerték azt a veszélyt, melyet az inficiált tej okozhat az emberi szervezetben.

Miért fordultak ekkorát az ügyek?

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TÁRGÁJA.

A harminckettes.

— Budapesti fotográfia. —

— A „Székely-Udvarhely” eredeti tárcája. —

Azt mondják általánosságban, hogy a leg-szebb és legigazibb magyar katona a huszár. Hát kérem szeretettel, ez nem áll; legalább Budapestre nézve nem. Itt az uniformisok között a harminckettes baka dominál és mondhatni olyanira népszerű, hogy mellette bizony ugyancsak eltörpül a huszár, a tűzer, a Rodich-baka s a... honvéd. Ami annyival is inkább érthető, miután a cs. és kir. 32 gyalogezred legnagyobb részben budapesti sarjából áll, a kik raffinált nagyvárosi észszel vannak felruházva és illetéknéppen jól értik annak a módját, hogy miként kell a csillogó woffenrokkban mindenki előtt tetszelegni.

A huszárnak, igaz, szebb az egyenruhája, — már magában véve az a körülmény is, hogy kardja vagyon, nem pedig panasztéja! — de az az ostoba képű paraszt gyerek, aki abba bele van bujtatva, nem tud a pestieknek imponálni, ha még annyi bajszkenőcsöt pazarol is ajakára. Menjen az inkább a maga csöpp kis falujába, ahol a Terkák és Marcsák körében még terem számára babér; nekünk budapestieknek azonban hagyja meg teljes épségében a harminckettest, az — igazi bakát.

A harminckettes jól tudja magáról, hogy ő Budapest közönségének pótolhatatlan kedvence, így tehát nem is csodálható az ő módfelelő büsz-

kesége és rátartisága. Ki is huzza magát ezért mindenkor, a mikor a város utcáin jár és pedig akár séta közben, akár meg teljes rüsztungban, vagyis a gyakorlatterről hazajövet.

Sokszor, de nagyon sokszor megesik vele, hogy odakünn a sivar egzecir-placon halálra fárad és már-már alig bírja emelni az ütemadásban elgyengült lábait. De mihelyest a csapat a városba ér, hát ő is megembereli magát és végső erőfeszítéssel megmutatja, hogy ő — harminckettes. Persze, példaképpen hat rája a cug élén haladó hadnagyocska, aki ugyancsak kirugja pipaszár lábait és buzgón kacintgat jobbra-balra az emeleti ablakok felé, hogy valamiképpen őt is észrevenni kegyeskedjenek a szép pesti kisaszszonykák...

Vasárnap délután két órakor a harminckettes unalmas arccal hallgatja végig a tages-befehl monoton felolvasását. A röpke gondolatai már ott járnak ilyenkor valahol a városligetben, a hol egy óra mulva őt magát is bizonyosan feltalálhatni. A mondur kitisztogatva hever a vaságyon, a gombjai úgy fénylenek, hogy a sugaras nap is elszégyelheti magát a magas égen.

Végre elérkezik a pillanat, hogy ő is kísértelhet, persze csak abban az esetben, miután a szobaparancsnok, a napos káplár és végül a kapuban az ügyeletes őrmester rendben találják öltözkését. De nincs is azon ám kivetni való! Csillog, fénylik rajta minden A derékszij olyan, hogy abba még maga a regiments-páter is megborotválkozhatik. Azonban korántsem higgye most valaki, hogy ezt a nagy pucolkodást a főlebbva-

lőitől való félelmében viszi véghez a harminckettes. Oh nem! Mert a mi azt illeti, kiszökik ő még azon piszkosan is a hatalmas Mária-Terézia kaszárnnyából — ha éppen úgy akarja, — amint a padlósurolástól föl tápázkodik a földről. De ezt a csinyt már csak azért sem követi el, mivel nem akar szégyenszemre kerülni a civilek elé. Mit is szólnának felőle a leányok, akik után untalan töri magát, ha őt hanyag külsőben látnák csatangolni az utcákon! Inkább ki se teszi lábát a kaszárnnyából!

Aki csak teheti közülök — és ugyan ki ne tehetné itt Budapesten? — eksztrában jár, mint az önkéntes urak. Az Uchátius-sapkát ott hagyják ilyenkor az ágy fejkéjén és ennek helyébe előkerítik a ládából az eksztra sapkát, mely előírás-ellenes ugyan, de fess és sneidig benne a baka. Hát még a kinek eksztra ruhája is van egyen!... Azzal bizony ne merészeljen szóba állni egy bugris huszár, vagy egy nehéz csizmás tűzer, mert csak megvető pillantás lehet a része.

Ugy ám! A harminckettes uralkodik a városligetben is. Egy valamire való szobaleány vagy csinos varrónkisasszony nem is vesztegeti másra az ő csábos tekintetét, csak egy ennivaló harminckettesre. Különösen ha csillagja is van a hajtokáján.

Hiába no, itt is érvényesül a sarzsi! Vagy ha nem is tud a csillagokig vergődni a jámbor baka, legalább a piros gömbös schütz-bojtja meglegyen, mert hiszen az is szépen disziti a domboru mellett és szemmel láthatóan megkülönbözteti őt a zöld fülű regrutától. Jobbnak hiányában ez is valami...

Lapunk mai száma 6 oldal.

Miért nem félünk a tuberkulózis rohamos terjedésétől és meg van-e már kétségtelesen cáfolva a tej inficiáló képessége? Nincs. Ilyen körülmények között ki kell lépünk a tartózkodó álláspontból és rá kell mutatnunk a veszélyekre, melyeket ez új irány közgazdasági és közegészségügyi szempontból okozhat népünknek.

Székelyszerűen e napokban találkozik nemcsak a vármegye, de messzi vidékek gazdaközönsége is. Tegyük szavá ezt az ügyet és foglaljanak állást az új rendszer ellen, mert ezzel tartoznak nemcsak önmaguknak, hanem a nép javának is.

Főispáni beiktatás. Fényes ünnepek között folyt le gróf Haller János Háromszék-vármegye új főispánjának beiktatása folyó hó 22-én Sepsiszentgyörgyön. A vármegye egész közönsége képviselve volt a beiktatási ünnepségen s elküldték képviselőiket a szomszédos Brassó-, Csik- és Nagyküküllő vármegyék is. Udvarhelymegyét Hollaky Arthur főispán vezetésével mintegy 20 tagú küldöttség képviselte. A beiktató közgyűlés a megyeház dísztermében fél 11 órakor vette kezdetét. Az ülést Szentiványi Miklós alispán nyitotta meg és küldöttséget nevezett ki az új főispán meghívására. Mikor gróf Haller a terembe belépett, zajos éljenzessel fogadták. Letette a hivatalos esküt, melynek szövegét az alispán olvasta fel s elfoglalva helyét az elnöki székekben, megtartotta bemutató beszédét, melyet a közönség legnagyobb rokonszenvvel fogadott. Azután Szentiványi alispán és Vajna István főjegyző üdvözltek gróf Hallert, kifejezést adva bizalmuknak és személyéhez fűzött várakozásuknak. Közgyűlés után a tisztelő küldöttségeket fogadta a főispán, melyek között egyik legelső a mi vármegyénk küldöttsége volt. Az üdvözlő beszédet Hollaky Arthur főispán intézte az ünnepelthez, melyre Haller mély megdöbbenéssel válaszolt s kijelentette, hogy a küldöttség megjelenésében cáfolatát látja annak a hírnek, mely szerint őt vármegyénkben egyénileg gyűlölték. A beszéd legjobb hatást keltett minden oldalon: A fogadások után 400 terítékű bankettet adott a főispán, melyen hivatalos tisztok nem voltak. Este a színházban Szalkai társulata diszeloádást rendezett.

Krónika.

— Fővárosi levelezőnkől. —

Budapest, február hó 26-án.

Az orosz-japán háború eseményei foglalkoztatják a világ érdeklődését. A lapok egymásnak ellentmondó híreiből sikerült a következőket összeszedni az eddig meg nem cáfolt eseményeket:

Február 6. Japán megszakítja a diplomáciai összeköttetést. Chemulpoban és Gensanban japáni csapatok szállanak partra.

Ha valaki, úgy a harminckettes mondhatja legtöbb joggal, hogy: „gyöngyölet a katona-élet”. Mindegy neki, akár urlanbschein van a sapkájában, akár bornyú nyomja a vállát, akár pedig vason szorong, — ő azért egyaránt vig és huncutkodó, éppen úgy, mint a bécsi „deutschmeister”, a kiről azt állítja az osztrák sógor, hogy az halva is: „lustig und fidel”.

A kurtá vason különben is a legjobb dolga van. Az a kamerád, aki őt megvasalja, bizonyára olyan formán teszi rá a kényelmetlen peracet, hogy ő abból pompásan kihuzhatja kezét-lábát és hosszan végigdülhet a pricesen, — hat órai fölséges lustálkodásra.

Ilyenkor bőséges alkalma van morfondírozni és verseket költeni. Mert nagy költő ám a baka, különösen a dunkliban, a mikor hangulatban is van, no meg nincs egyéb dolga. Szébbnél-szebb bakanóták keletkeznek ily esetben, a mikkel hol vigasztalják egymást, hol meg könnyeket csálnak ki egymás szeméből.

Szép élet a baka-élet, de mindazáltal nagy izgaság van a kaszányákban abfiroláskor (leszerelés), mikor kitelik a három esztendő. Megilletődve szedi ekkor magára a becsmért civilruhát és énekl:

Öreg baka kitölté az idejét,
Zsebre vágja szabadságos kis könyvét,
Büszkén mondja: „Örmester ur, hallja kend,
Már én nékem nem parancsol idebent”.

Markotányos.

Február 8—9. Éjjel a japáni flotta megtámadja Port Arthurt, két orosz vértés- és egy cirkálóját harcra keltetve. A japániak vesztesége ismeretlen.

Február 9. Tengeri ütközet a port-arthuri kikötőben. A Diana, Askold és Novik orosz hajók harcra keltetve. Orosz részről veszteség 56 ember. Japán vesztesége ismeretlen. — Tengeri ütközet a chemulpoi kikötőben. A Varjak és Korejecz orosz hadihajók és a Sungari orosz kereskedelmi hajó pusztulása. Orosz részről veszteség 47 halott, 62 sebesült. Japán vesztesége ismeretlen.

Február 10 Japán elfoglalja Seult.

Február 11. A Jenisszei orosz aknarakó hajó felrobbanása a dalni-i kikötőben 96 tengerész meghalt.

Február 13. Boyarin aknarakó hajó felrobbanása a dalni-i kikötőben. Emberélet nem vesztett el.

Február 13—14. Éjjel két japáni torpedónaszád megtámadja a port arthuri flottát és két orosz cirkálóját megrongál.

Febr. 16. A Baikal-tavon 137 orosz katona vízbe full.

Február 21. Az első szárazföldi összeütközés az előőrsek közt a Jalu folyam mellett.

Február 22. A japáni flotta elfog négy orosz torpedóhajót a személyzettel együtt.

Február 22—26. A japániak több orosz kereskedelmi hajót elfognak és elsüllyesztenek, a vladivosztoeki orosz flotta elsüllyeszt egy japáni kereskedelmi hajót. A Mandzsúr orosz ágyunaszád leszerelése a sanghai kikötőben.

26-án érkezett hírek szerint a japánok Port Arthur ellen ismételt támadást intéztek, de 4 hajó veszteséggel visszaverettek. Tekintettel arra, hogy a hír Szentpéterváron keresztül jutott hozzánk, a veszteség adatai még megerősítést várnak.

E pillanatban így áll a háborús helyzet Kelet-Ázsiában. A külföldet azonban nem annyira a háború szerencsésének jobbra vagy balra fordulása, mint inkább az érdekli, hogy milyen hatást gyakorolnak majd az események a világpolitikára.

Hazánkban pedig ismételt politikai háborukra van kilátás. Tisza gróf és Apponyi gróf delegációs beszédeit elkeseredett parlamenti ütközet előjeleinek tekintik. A delegációk már csak rövid ideig ülésnek s március első napjaiban megkezdik munkásságát a képviselő ház, mely elé néhány fontos törvényjavaslatot fog a kormány terjeszteni. Így többek közt a beruházásokról, a katonai nevelésről szóló törvényjavaslatokat.

Időközben fontosabb események alig merültek fel. A háború, a balkáni helyzet, a delegáció szinte minden figyelmet abszorbeál. Talán csak az önök Hargitája mellett, Csikszerdában lefolyt képviselő választás emelkedik ki a napi szürke események közből. Györgypál Domokos ellenzéki képviselővé történt választása nemcsak azért érdekes, mert a gazdag Egyedi Arthurt vezette meg nagy többséggel, hanem azért is, mert az új képviselő több párt követeli magának s nincsenek tisztában a párt-állásával, mint a hogy nincs tisztában ezzel talán — ő maga sem.

Ha még megemlítem, hogy Ferencz Ferdinand régi betegségének ismételt felújulásáról suttog a fáma, hogy Párisból a budapesti Párisi Nagyruház égéséhez hasonló tüzkatasztrófa híre érkezett, mely a mi alaposan lerángatott fővárosi tűzoltóságunknak szolgáltatott elégtételt, hogy Roosevelt köztársasági elnök ellen ismételt mérenyletet követelt el egy örült, akkor azt hiszem teljesen kimerítettem e hét történetét. Ez a hét pedig csupa puskapor, harc, vér és vér volt a végtelenségig... Talán elég is volna már belőle?!

R. I.

Beszélő számok.

A múlt évben 710.744 gyerek született Magyarországon, elhalt 528.347 egyén, a szaporodás kitesz 202.397-et. Ha ezen számokat az előző (1903.) évével hasonlítjuk össze, ugyanazon szomorú eredményre jutunk, hogy a szaporodás a múlt évben 34 ezerrel kisebb, mint elődjében. Az egészségtan legjelentékenyebb része, a statisztika azt tanítja, hogy a népesség szaporodása számtani haladvány értelmében, tehát bizonyos törvényszerűséggel történik. — Ez a szaporodás folyamata, amelyet ugyan bizonyos külső, avagy belső okok megzavarhatnak, sőt egyidőre föltartóztatni is képesek. Ilyen okok nagy öldöklő háborúk, általános nagy járványok, a melyek nagy

néptömegeknek rohamos pusztulását okozzák. De az ilyen okok mindig feltűnők, muló természetűek és eltűnésük után az előbbi törvényszerűség helyre áll a szaporodásban. De ha ilyen szemmel látható ok nélkül zovartatik meg egy nép szaporodásának természetes rendje, az mindig súlyosabb elbírálás alá esik. Megdöbben, gondolkodóba ejt és mindnyájunkat kényszerít a baj okainak kifürkészésére, mindnyáján föl kell vessük a kérdést, mi az oka ezen nagymérvű visszaesésnek?

Talán irtó háborút viseltek ellenünk szomszédaink, népünket tizedelte járvány, avagy éhínség ült hazánkban tanyát? Nem történt sem ez, sem az, hiszen az újságok számot adtak volna.

A múlt évben a Kárpátoktól Adriáig 9000-rel kevesebb házasságot kötöttek, mint 1902-ben. Általában huzódnak pályavégzett ifjaink a családalapítástól, de ilyen óriási csökkenés a házasságkötések számában — ijesztő!

Ezzel ellentétben a külföldre szóló utlevelek száma 16000-rel volt nagyobb, mint azoké, akik 1902-ben fordítottak hátat ez édes hazának. Országunk népessége egészben véve gyér, a magyar Alföld olyan termékeny, hogy képes lenne a mostani létszámnak kétszeresét könnyen eltartani. Kénytelenek vagyunk fölvetni a kérdést: mi az oka tehát a nagymérvű kivándorlásnak? mi kényszerít ezeket és ezeket arra, hogy itt hagyják az édes anyaföldet, nyakukba vegyék a bizonytalan jövőt ígérő vándortarisznyát?

Érdemes utána gondolni mindenkinek, akit illet. En nem érzek magamban hivatottságot és erőt, de nem is egy hírlapi cikk keretével való téma: a kivándorlás okainak kifürkészése. Gondolom, eléggé ráirányítják a figyelmet a kivándorlásról szóló számok.

Igy egymás mellé téve ezen számokat sokat, sokat beszélnek azok nekünk. Elmondják, hogy azért volt 34 ezerrel kevesebb a szaporodás, mert még mindig csak jogászok és gazdák intézik az ország sorsát, azok alkotják a törvényeket és pedig kevés körültekintéssel, ami a közegészségügyet illeti. Társadalmi téren sok javítani valóról beszélnek ezen számok; elmondják, hogy a szegény ember sorsán jobb kereseti viszonyok teremtesével kell segíteni, egészségen pedig a kórházügy — azaz a szegényeknek a kórházban való ingyenes ápolásának ügye — kiterjesztésével, mert ez még erősen financialis szempontból kezeltek. Szóval áldozzon az állam a szegény állampolgárok egészségéért valamit, ne csak azt tekintse, hogy vajon kiadásai megtérülnek-e vagy sem és akkor szép lendülettel vesz a nép szaporodása. Elmondják e számok, hogy azért volt 9000-rel kevesebb a házasságkötések száma és nagyobb a kivándorlóké 16 ezerrel, mert a megélhetési viszonyok olyan rosszak, hogy csak a szerelemről erősen égő szívűeknek volt bátorsága hymen láncainak fölvetelére; ellenben azok, akiknek fejük is beleszólt a nősülésbe, visszariadtak a család alapítástól. Ennek a nagyfokú önzés is oka. Ugyanis a férfiak szeretik az élvezeteket. A modern ember élvezetei pedig sok pénzbe kerülnek, amihez a tisztviselők fizetése elégtelen. Kevés emberben van meg a család alapításnak olyan erős vágya, hogy ennek hatása alatt élvezeteiről lemondjon. Örül a fiatal hivatalnok, ha fizetésnek csufolt zsoldjából egyedül kijön, nemhogy másod-, esetleg többed-magával. És azt minden nyitott szemű ember tudja, hogy a leánynevelés mai iránya nem nagyon biztat a nősülésre. Ugyanis, ha megnősül az a hivatalnok és kivált ha némi hozományyal bíró lényt kapcsol oldala mellé: akkor van még csak baj a kréta körül, mert azon hozomány tiszteresének megfelelő igényeket támaszt a nő és azoknak kielégítését olyan erélyesen követeli, hogy a szegény férj kénytelen a váltógazdaságban menedéket keresni. Hogy pedig a váltógazdaság pocsollyába ne vezessen, arra intenek ezek a számok: mérsékeljük igényeinket, ne elégtessük ki minden kívánságainkat; neveljük fiainkat és leányainkat józan egyszerűségben; tanítsuk azokat kevéssel megelégedni. Eszközöljük a tanítást saját jó példánk által. Ekkor, de csak ekkor lesz képes az ország földje annak lakóit tisztességesen eltartani; megfog szünni a kivándorlás. Hiszen vannak olyanok is azon kivándorlók között, akik a büntető-törvénynek némely rájuk nézve kényelmetlen paragrafusai miatt kerestek jobb hazát, de az ilyenekért nem kár, sőt — mert ma már nem kell a nagy államférfi tanítása szerint még az apagyilkosnak is megkegyelmeznit, ha az — magyar. Faji erőnket szaporítsuk általános emberi erényekkel, nagy munkaszeretettel és a hazai termék megbecsülésével. Így aztán fogunk gyarapodni erőben és számban úgy, hogy majd kellemesebb dolgokat fog elmondani a statisztika. Dr Kovács Géza.

A székely birtokosok érdekében.

A székely kisgazdáknak és birtokosoknak segítségére lehetnének az erre hivatott hatóságok a következőkben:

1. Szükséges volna az elaprósodott birtokpárcellákat azon földmives gazdáknak, kik eziránt kérelmeznek — egy hivatalból felállítandó érdektelen bizottság által közvetve egyesíteni a következőképen: Kérelmez az illető, hogy N. N.-nek van az én földemmel egy dűllőben oly kis parcella földje, mint az enyém, neki is költséges, az apró parcellák művelése, mint nekem — kérttem a cserére, — de ezen cserére hajlandósága mellett is a békés becslési közegek mellőzésével összesítenni nem tudjuk, már pedig látható, hogy ép neki is, mint nekem hasznos az összesítése. Kéri a köztünk létrehozható békés cserére keresztülvitelére. Ilyen körülmények között létrejönne azon eshetőség, hogy a több helyen fekvő 80—800 négyszögöl területű birtokokskaim néhány helyen összesítenessenek. Ezáltal meg lenne védve minden birtokos székely gazda a terhes tagosítási költségektől s ezeknek talán sérelmes keresztülvitelétől és a hosszúra elnyúló idő miatti aggodalmaktól s mégis a cserevásár a felek részére békésen és hasznosan oldatnék meg.

2. Szükséges volna a csendőrséget az ősterületéhez tartozó községek határfelügyeletével is megbízni, vagy legalább a határőröknek segédkezésére kötelezni, mert csaknem minden község határának sok a — kártevője. A határőr ezeket nem meri feljelenteni, mert ezektől is kapja a fizetését, mint felfogadóktól s ha feljelentené, magának tesz kárt, kellemetlenséget, mivel a következő évre nem fogadnák fel; míg a csendőr ettől nem tart és teszi a köteles feljelentést, jön a birság, mitől mindenki fél s így a határban levő kártételek időnként apadnak és az ebben gyakorlottak is leszoknának. Ezáltal a székely birtokosok is a kártól és kellemetlenségtől megvédve lennének. (A csendőrség erre kötelezve van és teljesíti is feladatát. Szerk.)

3. Szükséges volna hatóságilag felügyelni arra, hogy előljárókká ne válasszák azokat, kiken anyagiakban kielégítést venni vagyoni hiány miatt nem lehet.

4. Szükséges volna a székely kisgazdáknak utat mutatni szakközegek által arra: hogyan kell műtrágyával a földjeiket megtrágyázni, a műtrágyát olcsón beszerezni és milyen talajra, milyen műtrágya hasznosabb. Ezt azért, mert istállótrágya elegendő nincs s ha tán jutna is néhány erősebb gazdának, a hegyi rossz dűllő-utakon szállítása vajmi kevés haszonnal jár.

5. Szükséges volna a székely kisgazdákat szakértők által beoktatni a mindenféle gyümölcsborok házilag való elkészítéséhez. Ez azért volna üdvös, hogy fölsőleges gyümölcsterméseikből házi-szükségeikre maguk ingyen előállítanak italokat s nem lennének kénytelenek a kocsmába borért és pálinkáért, az egyéb házi szükségre való koronákat vesztegetni.

6. Legszükségesebb volna a székely marhafaj részére minden községnek jó legelő, de ezt a hármas határ, a felosztott erdők, a tagosítás tönkretette sok helyen s ha vissza nem megyünk a kettős hattárrendszerre a felosztott erdőkben a legelés felett a birtokosok jogszerint legeltetésbe nem egyeznek meg. Nehéz a jó legelő felállítása, tehát itt az egyezés lenne legajánlatosabb.

7. Szükséges volna a székely kisbirtokosoknak körjegyzői székhelyenként, vagy legalább egyelőre szolgabírói járásonként fogyasztási és értékesítési szövetkezetet felállítani, hol a székely gazda gazdasági eszközeit, házi-szükségeit beszerezhesse mindennemű terményét: buzáját, zabját, heremagját, gyümölcsét stb. értékesíthetné. Ezt azért, mert ezzel megmentené magát a rajta nyereszkeskedő kereskedőktől s a fáradságosan szerzett terményeiből a családját segíteni lenne képes.

A fentiekben vélem egyelőre segítségét ajánlani a székely kisgazdáknak. A szellemben magassabbak fennebb vihetik, én a létra alsó fokán kezdve hiszem a haladást megkezdhetni.

Gagy Lajos.

Egyházi élet.

Építsünk Székelyudvarhelyen templomot! A közművelődés oltárán Isten dicsőségére áldoz, ki a Székelyudvarhelyen építendő unitárius templom költségeihez hozzájárul. Az egyházközség előjárósága a következő kegyes adományokat vette és hálás köszönettel nyugtázza. Homoródalmáson adakoz-

tak: I. Antonya Istvánné (Péter) és Antonya Andrásné felső gyűjtőívén: Rabonyi Amanda, Duka Istvánné, Deák Mária, Horváth Istvánné, Rigó Györgyné (Balázs), Deák Györgyné, Sós Andrásné, Antonya Istvánné, Antonya Andrásné 20—20 fillér, Antonya Pálné (Sebestyén), Antonya Mihályné 15—15 fillér, Pál Mihályné 14 fillér, Kenyeres Ferencné felső, Józsa Andrásné, Fikosi Istvánné, Rigó Mihályné (Bence), Sós Mihályné (Sebestyén), Juon Jánosné, Horváth Andrásné, Pál Jánosné, Antonya Jánosné, Juon Andrásné Horvát Istvánné, id. Ráduly Mihályné felső, Sándor Andrásné felső, Józsa Mózesné (Gothárd), Mihály Bériné, ifj. Horvát Jánosné, Józsa Jánosné, Molnár Lina 10—10 fillér, Szondi Mihályné, ifj. Szondi Rebi 12—12 fillér, Nyikó Jánosné, Sorbán Jánosné 8—8 fillér, Antonya Istvánné, Szász Mihályné 6—6 fillér. Együtt 4 K 56 fillér. II. Józsa Jánosné (Antonya) és Sándor Mózesné (Kerti) gyűjtőívén: Dombi Józsefné, Kenyeres Györgyné, Pál Andrásné, Józsa Jánosné (Antonya), Sándor Mózesné (Kerti) 20—20 fillér, Kenyeres Andrásné felső, Barna Andrásné, Rigó Györgyné, Sándor Mihályné, Szentpáli Andrásné, Deák Jánosné, Rigó Józsefné, Benczö Mihályné, Lőrincz Mihályné, Rigó Mihályné, Sándor Józsefné, Sándor Andrásné, Beke Pálné, Rigó Mihályné, Miklós Józsefné, Vaszi Jánosné, Benczö Istvánné, Szakács Ferencné, Deák Istvánné, Kenyeres Ferencné 10—10 fillér. Józsa Mihályné 6 fillér, Futó Máténé 4 fillér. Együtt 3 K 10 fillér. III. Özv. Szondi Mózesné és Beke Andrásné gyűjtőívén: Felszegi Andrásné 30 f, Rác Ferencné (öreg) 24 f, Boér Ferencné 22 f, Beke Andrásné, özv. Szondi Mózesné, Kenyeres Andrásné, Rác Domokosné, Rác Ferencné, Antonya Andrásné alsó, Baczó Mihályné, György Ferencné, Gothárd Györgyné, Boér Józsefné, Szabó Mózesné (Áron), ifj. Gothárd Mihályné, Szabó Lajosné (Áron), Sós Jánosné 20—20 f, Zoltán Mózesné, Rigó Pálné, (Cseke) Kovács Józsefné, Zoltán Ferencné, Józsa Mihályné (Burján) 12—12 f, Pipér Jánosné 14 f, Szabó Emrisné, Bence Jánosné (Dávid), Szász Juliska, Antonya Pálné ifj., Horváth Jánosné, Sándor József özvegy, Szabó Mózesné (Áron), István Mihályné (Dohé) Beke Józsefné, Rigó Józsefné, Kádár Istvánné, ifj. Pálfi Jánosné 10—10 fillér. Együtt 5 K 50 fillér. Az I—XXXI. közlemény összege 5463 K 79 f. E közlemény összege 13 K 16 f. Összesen 5476 K 95 fillér. (Folyt. köv.)

Protestáns-estély. A székelyudvarhelyi ev. ref. egyház ma, február 28-án d. u. 5 órakor tartja a kollegium tornacsarnokában hetedik egyházi estélyét. A rendezők: Csanády Zsuzsanna és Koncz Ármenné, a következő érdekes programot állították össze: 1. A gyülekezet éneke. Tebened biztunk. XC. Zsolt. I. vers. 2. Elnöki megnyitó. 3. Szaval Gothárd Juliska. 4. Dr. Damokos Andor alispán hegedül, zongorán kíséri Morascher Hugó. 5. A vallás és erkölcs szerepe az emberi életben. Felolvasás, tartja Szabó Árpád ref. koll. tanár. 6. Ének quartett. Előadják Kovács Dániel, Szabó András, Gál Jenő, Kósa Kálmán. 7. Szaval Hegyi István VIII. g. o. tanuló. 8. Zárszó. 9. Ének. Belépés ingyenes. Kegyes adományok vallásos iratok terjesztésére köszönettel fogadtatnak.

Különfélék.

Nyilatkozatok.

A »Székely-Udvarhely« f. évi 16. számában »A vallási türelmetlenség«-ről közölt sorainkra a következő nyilatkozatokat vettük:

Igen tisztelt szerkesztő ur!

Becsés lapjának legutóbbi számában személyemre vonatkoztatott gyanúsító megjegyzésekre, további félreértések kikerülése szempontjából legyen szabad az alábbiakban válaszolnom.

Az, aki az »U. H.« folyó évi 8-ik számában »kereszturi gymnasium« cím alatt megjelent cikkem alapján »vármegyénk vallásfelekezetei között kiélesteni hivatott igazgató« soraimra az igen tisztelt szerkesztő ur becses figyelmét felhívta, — az én cikkemnek szellemét, irányát, célját nem értette meg; hanem rosszakaratulag egyes szavaknak elferdített értelmet tulajdonított s helyettem épen ezáltal vált az illető »a társadalmi rend és testvéries béke veszedelmes, tapintatlan, erősen vádaskodó, alaptalanul gyanúsító emberévé«. Mert a fenti cím alatt közölt soraimból még a legnagyobb mérvű gancsoskodás mellett sem lehet »vallási türelmetlenséget és igaztást« kiolvasni, hisz épen én hirdetem e sorok között a vallásos és hazafias érdekek összhangzatos ápolását, a felekezeti és társadalmi

összetartás üdvös voltát, s mindnyájunknak érzelmeiben, törekvésekben és idealokban való összeforrását és egyesülését.

Az a pár sor foglalatja pedig, melyet cikemből idézni méltóztatott, a melyet én mint száraz, egyszerű, rideg tényt fölemlítettem, az a valóságnak megfelel. A kereszturi tanítóképző intézet tanári karában eddig unitárius szempontból a számbeli és szellemi túlsúly megvolt, de a jelenben az unitárius érdekek képviselete, mennyiben az állami intézetnél is a törvényes korlátok keretén belül megengedhető, szorosabb értelemben véve megszűnt. Tehát nem tények fölsorolásával, — bár a pusztá igazságokat ezután is hangoztatni senki kedvéért meg nem szűnök — azt hiszem, senkinek sem ütöttem éles tört felvé dobogó és idegesen lüktető szívébe. Különben a »türelmetlenségre« ráillik Ezopus »farkas és bárány« című meséje, melyben bizonyára egyéniséggemnél és szabad gondolkodásomnál fogva nem én vagyok a farkas.

»Nem zörög a haraszt, ha nem fújja a szél.« Maradok az igen tisztelt szerkesztő urnak kiváló nagyrabecsülésem nyilvánítása mellett

Székelykeresztur, 1904. február 26-án

kész hive

Dr Szolga Ferenc.

Szóról-szóra adunk helyet ennek a nyilatkozatnak, melynek hangja nem illik olyan ember szájába, akinek — nincs igaza. Nincs igaza, mert bármilyen okoskodással akarja is kimagyarázni magát a tanár ur, már a fenti nyilatkozatával is megerősíti állításainkat. Most kétszeresen örvendünk, hogy a vallási béke ellen intézett támadását visszavertük, mert e nyilatkozata is kétségtelenné teszi, hogy »unitárius szempontból számbeli és szellemi túlsúlyról«, »unitárius érdekek képviseletéről« beszél, holott állami intézetnél sem szorosabb, sem tágabb értelemben ilyen törekvéseknek, sém egyik, sem másik felekezet részéről helye nincs. Elméledjék előlött a tanár ur és átfogja látni, hogy a cikke méltó visszautasításban részesült, nyilatkozatának önérzetes hangjára pedig jogosultsága nem volt, mert a nagy hang nem argumentum, saját magának cáfolata pedig — nem győzelem.

Hogy pedig nem egyedül mi vagyunk hasonló véleményen, ide iktatjuk a következő — álláspontunkat az igazságnak megfelelőleg támogató — illetékes helyről vett nyilatkozatot is:

Dr Szolga Ferenc »A kereszturi gimnázium« cím alatt az U. H. 8-ik számában elméledvén, hitbuzgalmában a következőket írja: »Azt a tért, melyet vármegyénk társadalmi életében az unitáriusok eddig elfoglaltak és betöltöttek, kezdjük elveszíteni. Főispáni, alispáni székben más felekezetek emberei ülnek; nevelésügyünk fölött is más felekezet embere őröködik; egyetlen székely földi tanítóképző intézet tanári kara, melynek hosszú évtizedeken keresztül tagjai között az unitáriusok voltak túlsúlyban, ma egyetlen unitárius tagot sem számlál s az intézet vezetése is más felekezetek embereinek kezébe jutva, az unitárius érdekeket szolgálni megszűnt«.

No, ez valóban őszinte nyilatkozat, melyet minden megjegyzés nélkül tudomásul lehetne venni, ha nem állana hadilábon a tiszta igazsággal — hogy többet ne említsünk — az a rész, amely a székelykereszturi állami — tehát nem unitárius felekezeti — tanítóképzőre vonatkozik.

Mert nem áll az, hogy a tanítóképző tanári karában az intézet fennállása óta a mai napig valamikor az unitárius tanárok lettek volna túlsúlyban. Nem áll az, hogy a tanári kar ma egyetlen unitárius tagot sem számlál s hogy a vezetés teljesen más felekezetek embereinek kezében van; mert a képezdei igazgatótanács alelnöke Sándor János unitárius gymn. igazgatótanár, a tanári kar rendes tagjai között van: Szentannai Sámuel gazdasági tanár, ki unitárius, továbbá Dr Jankovich Pál egészség-életmentés tanár, intézeti orvos, az unitárius gymnázium felügyelő gondnoka, végül Lőrinczi István unitárius lelkészhitoktató.

Hogy pedig a tanítóképző, mint állami intézet, valamikor csak unitárius érdekeket szolgált volna, az ellen protestálnának Kozma Ferenc és Borbély Sámuel urak, kik az egyellen székely tanítóképző igazgatói valának. Unitárius vallásu tanítóknak tultermelés mutatkozik. E miatt sok unitárius vallásu okleveles tanító tényleg más vallásra tért át, csak hogy kenyérhez jusson. — Mondhatjuk tehát, hogy épen unitárius érdekeket nem szolgált ez intézet abban az idő-

ben, a midőn dr Szolga szerint az unitárius tanárok tulsúlyban voltak.

Különb en ez egyetlen székelyföldi tanítóképző, mint állami intézet, ne is szolgáljon egyoldalú felekezeti érdekeket, hanem álljon valamennyi felekezet szolgálatában s neveljen erkölcsös, vallásos és tanult magyar tanítókat a magyar hazának!

Szerény nézetünk szerint a »felekezeti« kedés fölösleges háborúságot szokott szülni s ellentétet támaszt épen oly emberek között, a kiknek közös akarattal, közös egyetértéssel kellene ugyancsak egy cél érdekében törekedni és dolgozni.

Derék és használható emberré s jó magyar hazafiúvá a magyar embert nemcsak felekezete teszi, hanem sok egyéb is. Rossz szolgálatot tesz a magyar hazának, aki honfitársait egyedül felekezeti szemüvegen át nézi és becsüli!

Igazmondó.

Az Országos Tanáregyesület. f. évi július hó 3-án és 4-én városunkban fogja rendes évi közgyűlését megtartani. Eddigéig mindig csak nagyobb vidéki városban tartotta azt meg. Ez az első eset, hogy ilyen kis várost választott színhelyül, mint a miénk. Teszi ezt főképpen azért, mert alkalmat akar nyújtani hazánk tanárainak arra, hogy Székelyföldet és a székelységet közvetlenül megismerhessék. Tekintve azt, hogy városunk az ország összes középiskoláinak a képviselőit fogja ez alkalommal kebelén üdvözölhetni, senki sem zárkozhatik el ennek közművelődési fontossága elől. Mindenkinek örömmel kell részét az ügy erkölcsi támogatásából kivenni s hisszük, hogy úgy a testületek, valamint az egyesek is azon lesznek, hogy az ideérkező 150—200 vendég városunkba jól találja magát és innen csak kedves emlékeket vigyen magával szűkebb otthonába. Az érdeklődők f. hó 28-án, azaz ma vasárnap d. e. 11 órakor a főreáliskola tanácskozó termében bizalmas eszmecserére gyűnek össze, a melyre városunk vezető köreit e helyen is meghívják az országos tanár-egyesület székelyudvarhelyi körének nevében: Dr Solymossy Lajos, elnök. Nosz Gusztáv, titkár.

Fillérestély. A jótékony nőegylet f. évi március hó 2-án fillérestélyt rendez, melynek programja a következő: Dózsa Sárika szaval, Hettvei Gabriella és Nagy Elemér monologot adnak elő, Jánosi Iluska énekel, Fankovich László cimbalmon szólót játszik. A rendezők Daróczy Ilona és Ninuska. Ezenkívül még csak egy estély lesz s ép azért ajánljuk a közönség meleg partifogására ezt a változatos műsoru fillérestélyt.

Nagymérvű váltóhamisítás. A brassói Binder és Hügel szász kereskedő cég egyik belfagya, ifj. Binder Frigyes 240,000 K értékű váltót hamisított, mely összegből mintegy 40,000 K értékű hamis váltót, különböző pénzintézeteknél Fernengel Gyula székelyudvarhelyi kereskedő nevére helyezett el. Fernengel természetesen megtagadta a hamis váltók kifizetését. Binder önként jelentkezett az ügyészségnél, ahol letartóztatták.

A polgári önk. és segélyező-egylet által e hó 29-én rendezendő fillérestélynek igen érdekes műsora a következő: »Lepjük meg őket«. Bohózat 1 felvonásban, énekkel. Írta dr Okányi Lajos. (Rendező Fischer.) Személyek: Peröcsényi Gábor, gazdag földesúr Mészáros Zoltán. Margit, felesége Bartók Anna. Erna, Jolán leányai Hermann Helén, Ráduly Irma. Güldenmacher Jakab, utazó vigéc ifj. Szemerjay Károly. Kukucska Mihály, hordár Sándor Ferenc. Ponory Árpád, ügyvédjelölt Wallinger István. Ponory Tivadar, mérnök Ládai Károly. Történik egy alföldi városban, Peröcsényi lakásán. Ezt követi »A villám. Vigjáték 1 felvonásban. Írta Marnuerita. Fordította Mihály. (Rendező Fischer.) Személyek: A báró ifj. Szemerjay Károly. A báróné Mészáros Róza. Tánc 12 óráig. Rendezők: Fischer Ferenc r. b. elnök, ifj. Szemerjay Károly r. b. alelnök, Tamás Erzs, Májor Margit, Novák János, Nagy József. Kezdeté este pont 8 órakor. Belépti díj: hölgyeknek 40 fillér, uraknak 60 fillér.

Néhány szó az erdélyi szürke, magyar marha tenyésztésének érdekében cím alatt Orosz Lajos cs. és kir. kamarás, földbirtokos körlevelet intézett gazdátársaihoz. Az eddig közölték ismertetésül itt adjuk a körlevél következő részeit: »Különbféle forrásokból a hír érkezett vármegyénkbe, hogy a földművelésügyi miniszter ur ő nagyméltósága nem barátja a magyar marha tenyésztésének. Ezt a hírt az az eset is támogatta, hogy a székelykeresztúri bikavásárra eddig szokás szerint adományozott 1600 K segély helyett csak

1200 K lett kiutalva. E segély és egyáltalán a magyar marha tenyésztése érdekében gazdasági egyesületünk egy küldöttséget menesztett február hó 12-én a földművelésügyi miniszter urhoz. A küldöttség tagjai voltak: Daniel Gábor v. b. t. t., Ugron János, Bedő Albert, László Mihály képviselők, Ugron Zoltán és Orosz Lajos. Az ügy előadása után a miniszter ur kijelentette ugyan, hogy az eddigi segélyt, ha lehet megadja, de a tenyészköröket okvetlenül megszünteti, a nyugati marha tenyésztését terjeszteni fogja. A miniszter ur ő nagyméltósága válaszában határozottan kijelentette, hogy a magyar marháról felhozott előnyök közül a nyugatival szemben csak az egészséget ismeri el s a nyugati marha terjedését a kis tenyésztők érdekében előfoglalja mozdítani. Nem vonja ő meg a segélyt olyan községektől, melyek különösen magyar bikát kérnek, de ha ugyanaz a község nyugatit is apaállatot is kér, úgy megadja arra is a segélyt, mert barátja az össze-vissza keresztezésnek, ha az mindenféle cél és irány nélkül történik is. Ily körülmények között, mint a miniszter ur ő nagyméltósága előtt is bátor voltam kijelenteni, én magam részéről az erdélyi magyar marha tenyésztésében, különösen a kisgazdák nagy visszaesést látok, ha ugyan a magyar marha tenyésztése egyáltalában meg nem fog szünni. E tényállást, illetve a földművelésügyi miniszter ur előttünk kifejezett szándékát kötelességemnek tartottam további mihez tartás végett gazdátársaimmal közölni. Nem gondolom helyesnek, hogy ez áramlattal szemben, kezünkkel összetéve, egyszerűen megsemmisíteni engedjük mindazt, amit Erdély lelkes gazdái hosszú évek során fáradozásaikkal és áldozataikkal el értek. Nem érzem magam hivatva, mint fiatal, új gazda, egy ilyen akció kifejtésére irányt adni, de nem követek el indiskréciót, ha azt proponálom: vennék kezükbe az ügyet Erdély régi gazdái, (esetleg az erdélyi gazdasági egyesület) hívnának össze egy ankettet (esetleg egy gazdasági rendkívüli közgyűlést), melyen ez akció megbeszéltnék, küldetnék ki egy bizottság egy, a miniszter urhoz benyújtandó memorandum megszerkesztésére, melyben számadatokkal a magyar marha kihasználtságának minden irányban tett kísérleti eredményeivel igyekeznék bebizonyítani, hogy igenis ez állatnak létjogosultsága van és hogy az, különösen Erdély egyes vidékein megfelelő és jövedelmezőbb a kisgazdák a nyugati marhánál. Nézetem szerint a nem céltudatosan vezetett keresztezés csak káros lehet. Addig is arra kérem igen tisztelt gazdátársaimat, ne sajnáljunk időt és fáradságot, párhuzamos kísérletek tetelére, illetve pozitív adatok beszerzésére. Ez adatok kiterjeszkehetnének: a) súlymérések, átl. súlyok meghatározására, b) súlygyarapodások a hizlalásnál, c) takarmány-értékesítés, d) súlyvesztés a munkában, e) termelés, f) munkaképesség, g) sebesség a munkában, h) hány éves korig munkaképes az állat, tekintetbe véve azt, hogy még mint hizó állat értékesíthető legyen, i) a teljes intenzív és extenzív tartás mellett, j) ellenálló képesség a betegségekkel szemben és elhullási százalék, végül keresztezési eredmények a II. és III. generációban.

Uj gyümölcsészeti tanfolyamok. Tallián Béla földművelési miniszter a gyümölcsstermesztés iránt érdeklődő lelkészek és magánosok részére Budapesten és Kolozsvárott nyolc napos, a faiskola kezelő néptanítók részére pedig Keszthelyen, Tordán és Kis-Szebenben tíznapos gyümölcsészeti tanfolyamot nyitatt. A miniszter fölhívja valamennyi vármegye törvényhatóságát, hogy a tanfolyamokra szóló felvételi pályázatokat azzal tegyék közzé, hogy a tanítók felvételénél azok fognak előnyben részesülni, aki járásából még egy faiskolakezelő tanintézetben sem volt ilyen tanfolyamon.

A ki kertjét szereti, szép virágokat és kitűnő konyhakerti terményeket akar, az fedezze mag szükségletét *Mauthner Ödön cs. és kir. udvari magkereskedésében Budapesten, Rottenbiller-utca 33.* A cég idei árjegyzékét, mely 226 oldalra terjed, kívánatra mindenkinek ingyen küldi. Ezen árjegyzék az általánosan ismert, világhírű, kitűnő magvakon kívül, még a különösen érdekes és meglepő konyhakerti- és virágujdonságoknak egész sorozatát is tartalmazza.

Veszedelemes ragályos betegség. Az erkedi takonykór járványnak borzalmas következményei lettek. Folyó hó 24-én érkezett egy jelentés Lengyel József várm. t. főorvoshoz, hogy Frits Mihály erkedi lakos takonykórban gyanús tünetek között megbetegedett. A főorvos azonnal kiszállt a helyszínére s konstataálta, hogy a beteg egy, a kézen támadt jelentéktelen sebészen keresztül, fertőzve lett. Kellő óvintézkedések betartása mellett, a kö-

zelebb levő segesvári kórházba szállították a beteget, a hol február 25-én már meg is halt. A kórházban eszközölt vizsgálatból kétségtelenül kiderült, hogy Frits hevenylefolyású takonykórnak esett áldozatul. A tisztifőorvos rögtön megtette a szükséges intézkedéseket és megőjtette a vizsgálatot, melynek folyamán megállapított, hogy a hatóságot semmi mulasztás nem terheli, már azért sem, mert a fertőzött község lakossága figyelmeztetve lett, hogy a beteg állatok minden váladéka, de különösen az orr és légzőszervekből kiáradók rendkívül ragályos természetűek, nem csak sebészen, hanem a belégzés és szemkötőhártyán át is. Figyelmeztetve lett a lakosság, hogy újabb észleletek szerint az egerék útján kiterjedhet a kór s ezek révén a macskák között is ez pedig kiválókép a gyermekek ragályozását idézheti elő. Egyébként az állatok megbetegedésében sem mutatkozik javulás. Értesülésünk szerint e hó 24-én 1 ló elhullott, 3 lovat pedig Zonda József törv. hat. állatorvos közbe jöttével lelőttek. E szerint az egész loállomány teljes kipusztulását várhatjuk.

Kidobott pénz — bármily csekélynek látszó is — csak az olyan hirdetésért fizetett összeg lehet, amelyet igen korlátozott számú és nem érdekelt közönség olvas. Ellenben a »Székely-Udvarhely« apró és rendes hirdetései — melyeket hetenkint kétszer: *csütörtökön és vasárnap* nemesak Udvarhelyvármegye székhelyén s minden valamire való és számottevő községében, hanem az ország legtávlatlabb részében is sok ezren olvasnak — a *legolesőbbak* és feltétlenül eredményt biztosítók.

Iszámolás. A székelykeresztúri lengyár által rendezett multság f. hó 20-án, a keresztúri szegény menház-alap javára, igen szépen sikerült. A rendezőség e helyen mond köszönetet a védnököknek és mindazoknak, kik a siker érdekében közrműködtek. Felülfizettek: Fiedler János 80 K, Fiedler Gyula 10 K, dr Lengyel Árpád, Jakabházi Gábor 2 K 50 f—2 K 50 f, Vagner Vilmos, dr Jankovich Pál, dr Viola Sándor Szabó Ferenc 1 K 50 f 1 K 50 f, Jaeger József, Gombos Sámuel, Klinger Henrik 2—2 K, Viola Miklós, Maroschán László, ifj. Szel Géza, dr Beke, Jakab István, Holaxi József, Lengyel László 50—50 f, Major István 40 f, Nagy Miklós 30 f, Fazekas Domokos 20 fillért.

Emléket az agyagfalvi réten. Az agyagfalvi réten felállítandó emlékalap javára a nagyenyedi Székely Társaság küldött 10 koronát, melyből postaköltség 4 fillér. Ezt hozzáadva a már begyűlt 5217 K 8 fillérhez az alap összege tesz 5227 K 4 fillért. Fogadja a nemes szívi Székely Társaság hazafias adományáért ezuton is a végrehajtó bizottság halás köszönetét. Székelyudvarhely, 1904. február 26. Ferenczi János, végreh. biz. pénztárnok.

Egy szép uri lakás, mely 3 festett szobából, konyhából és külön udvarból s egyéb hozzátartozóival — április 24-étől kiadó. Ertekezni Barabás Ferencnél Attila-u. 13. sz.

Törvénykezés.

Bűnügyi tárgyalások. A helybeli kir. járásbíróóság büntető osztályánál e hó 25-én megtartott tárgyalások rendén: Balás Ignác bethlenfalvi lakos lopás vétségeért 14 napi fogházra és id. Székely József székelyudvarhelyi lakos közcsend elleni kihágásért 15 korona pénzbírsága ítéltetett.

Közigazdaság.

Az Udvarhelyvármegyei Gazd. Egyesület elnökségétől.

Meghívó.

Az udvarhelyvármegyei gazdasági egyesület folyó évi március hó 8-án délelőtt 10 órakor a vármegyei ház kistermében közgyűlést tart, melyre az egyesület tagjai meghívotnak.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Pénztári jelentés.
4. Az 1904-ik évi költségvetés megállapítása.
5. Az elnökséghez a közgyűlést négy nappal megelőzőleg benyújtott indíványok és kérvények tárgyalása.

Székelyudvarhely, 1904. febr. hó 24.

Az elnökség.

A választmány tagjai a közgyűlést megelőzőleg 9 órakor az alispáni irodában, a közgyűlés elé terjesztendő ügyek tárgyalására, ülésre hivatnak.

Szerkesztői üzenetek.

L. G. Gyulafehérvár. Az 1874. évi XXXIII. t. c. 13. §-a így szól: „Választható mindaz, aki választó, ha életének 24-ik évét betöltötte, valamely választói névjegyzékbe felvételre a törvény azon rendelkezésének, miszerint a törvényhozási nyelv a magyar, megfelelni képes”. E szerint tehát kizártnak tekinthető a nem teljes kora egyének választó és választható képessége is. A közlemény ügyében később határozunk.

Nyílt-tér*

A Sarg-féle Glycerin szappan
szilárd és folyékony
α bőrt fehérré
és gyöngéddé teszi.
Mindenütt kapható.

Sarg-féle Glycerin szappan

ugy felnőtteknél, mint gyermekeknél a leggyöngébb korban a legkitűnőbb tisztító szernek bizonyult. Ismert tekintélyek, mint dr. Hebra tanár, Schauta, Frühwald, Breus Károly és Gusztáv, Schaudlbauer stb. által a legjobb eredménnyel használják.

NYILATKOZAT. Günther Lajos ur néhány kifejezést, melyet felindulásomban és nem is reá vonatkozólag tettem, magára nézve sértőnek találtam. Ezennel a helyen is kijelentem, hogy őt sérteni nem akartam, azon kifejezések és állítások nem reá vonatkoztak, és valóban, igen sajnálom, hogy félreértésből akaratlanul sértve érezte magát.
Válassik Lajos.

* Az e rovatban megjelenő közleményekért semmi felelősséget sem vállal a Szerk.

A legjobb és legolcsóbb

közvetítő az
apróhirdetés!

Aki gyorsan és előnyösen házat, birtokot, üzletet, árut venni vagy eladni akar, **Aki** bármiféle állást vagy foglalkozást keres, **Aki** lakást, üzletet, birtokot stb. bérbe venni vagy adni kíván, **Aki** társat, pénzt, kölcsönt stb. keres, **Aki** szakácsnőt, o szobalányt, mindenest, gyermekleányt keres, **Aki** férjhez menni, nőül, vagy más ismeretséget, vagy levelezni akar, **Aki** biztosan és leggyorsabban eléri célját, ha igénybe veszi a

„Székely-Udvarhely“

Apró hirdetés

rovatát, ahol minden egyszerű nyomású szó csak négy fillér. 0 0 0 0 0

BOR Jó és olcsó asztali csemege és gyögborok literenkint 28 krtól 1 ftr 40 krig **Fernengel Gyula** bor nagykereskedésében kaphatók. 5 literen felüli vételnél külön kedvezményes árak.

Kész butorok
Székelyudvarhelyt (Batthyány tér 12. sz.) feltűnő olcsó árban és a legjobb kivitelben, nagy választékban kaphatók: **Weisz Ármán** butorraktárában.

Eladó Székelykeresztúron a „Korona”-szálloda és vendéglő. Értekezni lehet a tulajdonosnál **Marosvásárhelyt, Szántó-utca 43-ik szám alatt.**

Ajánlunk első minőségű Calcium Carbidot, 50 kg.-monként sérülés nélkül felnyitható és ismételtlen légmentesen elzárható bádogdobozokba csomagolva Ára budapesti raktárunkban 100 kg.-monként 37 korona. Ajánlunk továbbá mindenféle Acetylén-lángzókat s egyéb kellékeket. T a k á c s Győző és társa mérnöki és szabadalmi iroda Budapest, VII. Kezrepi-ut 40 sz.

Mint gyógyviz csodahatása.

Kászoni Főkut.

Természetes gyógy borviz!
Kizárólagos főraktár Udvarhelyvármegye egész területére: SZENTPÉTERY GERGELY fűszer-, üveg-, porcellán- és diszmutáru kereskedésében Székelyudvarhelyt, Deák-tér 15 szám alatt. — Üvegenkénti ára 12 fillér.

Mindig friss szállítmány.

Jó karban levő
csomagoló ládák
eladók e lap
kiadóhivatalában.

Megrendeléseknél kérjük lapunkra hivatkozni!

A Richter-féle
LINIMENTUM CAPS. COMP.
Horgony-Pain-Expeller
egy régi kipróbált háziszér, a mely már több mint 33 év óta megbízható bedörzsölésül alkalmaztatik köszvénynek, csúznál és meghűléseknek.
Intés. Silányabb utánzatok miatt bevásárláskor óvatossak legyünk és csak eredeti üvegeket dobozokban a „Horgony” védjeggyel és a „Richter” czéggel fogadjunk el. — 80 f., 1 k. 40 f. és 2 k. árban a legtöbb gyógyszerárban kapható. Főraktár: **Török József**, gyógyszerésznél Budapest.
Richter F. Ad. és társa,
csász. és kir. udvari szállítók. **Rudolstadt.**

Kapható Székelyudvarhelyt:
Koncz Ármán gyógyszerárban.

28—1904. vhtói szám.

Árverési hirdetmény.

Alulírt bíróság végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a székelyudvarhelyi kir. törvényszéknek 1903. évi 4092 számú végzése következtében dr. Papp Ferenc ügyvéd által képviselt Nágó Mihály h.-sz.-mártoni lakos javára, ifj. Dombi Ferenc és társa h.-abásfalvi lakos ellen 50 K s jár erejéig 1903. évi augusztus hó 24. én fogatosított kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 1230 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: 1. Szász Pálnál széna és buza, 2. Gergely Józsefnél 2 ló és széna, 3. Dimén Mózesnél széna, 4. Szöcs Andrásnál 2 ló nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek az oklándi kir. járásbíróság 1904-ik évi V. 13/1. számú végzése folytán 50 korona hátralék tökekövetelés, összesen 5 koronában bírósággal már megállapított költségek erejéig H. Abásfalván alperesek el leendő eszközlésére 1904. évi március hó 5-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. c. 107-ik és 108-ik §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is elfognak adni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. c. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Oklánd, 1904. febr. 15. napján.

POLLAK IGNÁC,
kir. bir. végrehajtó.

Sz. 4—904.

Hirdetmény.

Felső-Rákos község közbirtokossága tulajdonát képező egy négy kövü lisztelő malom 1904. évi március hó 8. napján délelőtti 9 órakor nyilvános árverezés útján 3, esetleg 6 évre haszonbérbe fog adni. Az árverési feltételek Felső-Rákos község-házánál megtekinthetők.
Felső-Rákos, 1904. február 21.

Fitori János,
elnök.

Pénzt, sok pénzt, havonként 1000 koronáig ke-reshet mindenki tisztességesen minden szakismeret nélkül. Küldje be címét „E 452” jelű levelet a következő címre: **Annoncen-Abteilung des „Merkur” Mannheim, Meerfeldstrasse No 44.**

Szám 7998—1903. tkvi.

Hirdetmény.

Kadicsfalva község telekkönyvei (birtokszabályozás) tagosítás következtében az 1869. évi 2579 I. M. szabályrendeletre képest átalakítottak és ezzel egyidejűleg mindazon ingatlanokra, melyekre az 1886. évi 29. t. c., 1889. évi 38. t. c. és 1891. évi 16. t. c. cikkek a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. évi 29. t. cikkben szabályozott eljárás a tkvi bejegyzések helyesbítésével kapcsolatosan fogatosítottatik. E célból az átalakítási előmunkákat hitelesítése és a helyszíni eljárás Kadicsfalva községében 1904. március hó 14-én fog kezdődni.

Felhívtnak az összes érdekelt, hogy a hitelesítési tárgyaláson személyesen vagy meghatalmazottjaik által jelenjenek meg és a telekkönyvi tervezet elleni netaláni észrevételeiket annál bizonyosabban adják elő, mert a régi telekkönyvek végleges átalakítása után a téves bevezetésből eredhető kifogásokat jóhiszemű harmadik személyek irányában többé nem érvényesíthetik.

Mindazok, kik a telekkönyvekben előforduló bejegyzésekre nézve okadatolt előterjesztést kívánnak tenni, a kiküldött bizottság előtt a kitűzött határon kezdődő eljárás folyama alatt jelenjenek meg és előterjesztéseiket igazoló esetleges okirataikat mutassák fel.

Mindazok, kik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átírást az 1886. évi 29. t. c. 15—18. §-ai és az 1889. évi 38. t. c. 5., 6., 7. és 9. §-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, vagy oda hassanak, hogy az átruházó tkvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog bekebelezésére engedélyt nyilvánítsa, mert különben ez uton jogait nem érvényesíthetik s a bélyeg és illeték elengedési kedvezménytől esznek.

Továbbá mindazok, kiknek tényleg már megszűnt követelésekre vonatkozó zálogjog, vagy megszűnt egyéb jog van nyilvankönyvileg bejegyezve; ugyszintén az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy e bejegyzett jognak törlesztést kérelmezzék, illetve, hogy a törlesztési engedély nyilvánítsa végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellenesetben a bélyegmentesség kedvezménytől esznek.

A kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság.

Székelyudvarhely, 1904. évi febr. hó 5-én.

MIHÁLY,
kir. tszéki egyes bír.

135—1904. szám.

Meghívás.

A székelyudvarhelyi Kerületi Be-
tegségélyező Pénztár

rendes évi közgyűlését

1904. március hó 6-án, határozatkép-
telenség esetén pedig 1904. március 13-án
delelőtti 11 órakor tarja meg hivatalos
iroda helyiségében, melyre a közgyűlési tag
urak ezennel meghívtnak.

A közgyűlés tárgyai:

1. Igazgatósági évi jelentés és a jegyző-
könyv hitelesítésére két közgyűlési tag kikül-
dése.

2. Zárszámadás és felügyelő-bizottsági
jelentés előterjesztése s a felmentvény meg-
adása iránti határozat.

3. Igazgatósági és felügyelő-bizottsági
tagok választása.

4. Netáni indítványok, melyek azonban
a közgyűlést megelőzőleg 8 nappal be-
adandók.

Székelyudvarhelyt, 1904. febr. 19-én.

Az igazgatóság.

Hatschek Lajos szab.

Elsőrangú referenciák. — Jótállás. — Évi gyártás 1500 kocsirakomány. — Kérjen ismertetést.

lyiség. Hat raktár, pince és padlás mellék-
helyiségekkel, legjobb forgalmu hely-
lyen, 1904. évi március havától kezdve **kiadó.**
Értekezni lehet: Szenkovits János utóda férfi-
és női divatáru üzletében Székelyudvarhelyt.

A Budapesti Bazar megjelen havonként kétszer, minden hónap elején és közepén.

Dr Kovács Géza egyetemes orvostudor fog- és szájgyógyászati műterme Kossuth-utca 56. sz. alatt. Szerényebb viszonyok között levő vidéki földmivéseknek **foghuzzásokat** és más **apróbb műtetteket** 1 koronáért, teljesen szegényeknek pedig **díjtalanul** eszközöl.

[illegible]

Szent-képek és vá-
lasztékban.
Bárhol megjelent
könyv- és zenemű itt
az eredeti bolti, vagy
a hirdetett leszállított
ár mellett a legrövi-
debb idő alatt meg-
kapható.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 15-ik szám alatt.